

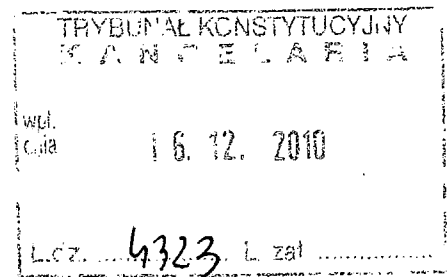
Kancelaria Adwokacka
Adwokat Zofia Daniszewska - Dek

15 – 888 Białystok ul. Wyszyńskiego 15 l. U2

Nad. 13.12.2010 r.

Białystok, dnia 13 grudnia 2010 r.

Trybunał Konstytucyjny
00-918 Warszawa
Al. Szucha 12a

Adw. Zofia Daniszewska – Dek
pełnomocnik **J P**
L w sprawie:

Sygn. akt: Ts 56/10

UZUPEŁNIENIE SKARGI
KONSTYTUCYJNEJ

W wykonaniu zarządzenia Trybunału z dnia 30 listopada 2010 r. uzupełniam wniesioną dnia 2 marca 2010 r. skargę poprzez:

- 1) doręczenie kopii załączników
- 2) doręczenie postanowienia sądu rejonowego z dnia w sprawie przyznania skarżącemu adwokata z urzędu.
- 3) określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności przez zaskarżony artykuł 249 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, oraz uzasadnienie zarzutów niekonstytucyjności powyższej normy
- 4) wyjaśnienie dotyczące ustanowionego obrońcy, oraz czy obrońca był prawidłowo poinformowany o terminach posiedzeń

Ad.3

Określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności przez zaskarżony artykuł 249 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks

postępowania karnego, oraz uzasadnienie zarzutów niekonstytucyjności powyższej normy.

Art. 249§ 3 k.p.k. w zakresie, w jakim nie obliguje sądu do każdorazowego wysłuchania oskarżonego przed stosowaniem aresztu oraz do zawiadamiania oskarżonego i jego obrońcy o posiedzeniu sądu w sprawie aresztu, narusza gwarancje procesu karnego i prawo do obrony. Przepis art. 249 k.p.k. odstępując od zasad stojących na straży praworządności i gwarancji konstytucyjnych pozostaje w kolizji z prawem podmiotowym i łamie oraz podważa fundamentalne zasady państwa prawnego.

Artykuł 249 k.p.k.:

-ustanawia ogólne przesłanki stosowania środków zapobiegawczych w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania

-zakreśla krąg podmiotów, wobec których można te środki stosować oraz ustanawia

-niezbędne wymogi proceduralne ich stosowania przez sąd lub prokuratora, do których należy obowiązek przesłuchania osoby, wobec której mają być stosowane;

-określa też wyjątki pozwalające na odstąpienie od przesłuchania ('chyba że jest to niemożliwe z powodu jego ukrywania się lub jego nieobecności w kraju').

-zawiera zasadę dopuszczenia obrońcy do udziału w postępowaniu, warunkując ten udział faktem stawienia się obrońcy bez wezwania ;

- jednocześnie ustanawia zasadę, że zawiadomienie obrońcy o terminie nie jest obowiązkowe, chyba że oskarżony o to wnosi;

-ustala zasadę, że zawiadomienie obrońcy na wniosek oskarżonego podlega ograniczeniu w sytuacji, gdy może to utrudnić przeprowadzenie czynności

-gwarantuje jedynie prokuratorowi i obrońcy oskarżonego prawo wzięcia udziału w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztu oraz prawo udziału prokuratora i obrońcy w rozpoznaniu zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie aresztu.

-przyjmuje też zasadę, że niestawiennictwo obrońcy lub prokuratora należycie zawiadomionych o terminie nie tamuje rozpoznania sprawy.

Wykładnia celowościowa.

Z całą pewnością, jako znaczącą dla interpretacji treści art. 249 § 3kpk, dostrzegać należy jego konstrukcję. Zwrócić należy uwagę na to, że §1 tego przepisu określa podstawy zastosowania środka tymczasowego aresztu , zaś 249 §3 zawiera zasady i obowiązki procesowe sądu, niezbędne z punktu widzenia gwarancji procesu

karnego wszczętego i prowadzonego przeciwko oskarżonemu jak ma to miejsce w sprawie niniejszej .

Artykuł 249 §1 kpk ustanawiając ogólne przesłanki mówi o stosowaniu środka zapobiegawczego w rozumieniu każdorazowego jego stosowania wobec oskarżonego. Przepis ten ustalając ogólne zasady stosowania aresztu nie rozróżnia sytuacji gdy areszt jest stosowany po raz pierwszy czy po raz kolejny. Nie rozróżnia też sytuacji gdy jest stosowany w postępowaniu przygotowawczy czy po wniesieniu aktu oskarżenia w procesie karnym prowadzonym p-ko oskarżonemu jak w sprawie niniejszej.

Sąd stosując areszt z mocy art. 251 § 2 k.p.k. dokładnie określa datę do której powinien trwać; data ta określona jest dniem miesiącem i rokiem . Kiedy zakończy się ten okres osoba oskarżona jest wolna.

Zdanie pierwsze normy z artykułu 249 §3 wskazuje na konieczność przesłuchania oskarżonego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego. Umieszczenie jednak w normie zwrotu 'zastosowanie' nie jest precyzyjne, co powoduje uznanie, że obowiązek ten odnosi się tylko do pierwszego stosowania tego środka zapobiegawczego. Zdaniem skarżącego jest to niezgodne z prawem podmiotowym do obrony zagwarantowanym w artykule 42 Konstytucji, oraz prawem do sądu zagwarantowanym w art. 45 Konstytucji RP, a także artykułem 6 k.p.k.

Z mocy art. 344 kpk jeżeli sprawa trafia z aktem oskarżenia do sądu a oskarżony jest aresztowany sąd rozstrzyga z urzędu o jego utrzymaniu zmianie lub uchyleniu. Sąd ponownie rozważa przesłanki jego stosowania mając na uwadze aktualne okoliczności. Każde dalsze stosowanie aresztu jest "przedłużeniem" tylko w takim sensie, że sąd nadal stosuje areszt, ale na podstawie tych samych a nie takich samych przesłanek . Dotychczasowe przesłanki służyły za podstawę stosowania aresztu za pierwszym razem, na określony czas. Ponowne stosowanie wymaga odniesienia się do nowych przesłanek przy uwzględnieniu, że na dotychczasowych przesłankach areszt już był stosowany, przez określony czas.

W sprawie niniejszej sąd stwierdził arbitralnie, bez wysłuchania oskarżonego, że dotychczasowe przesłanki stosowania aresztu nie ustały, a ponowne stosowanie tymczasowego aresztu uzasadnił ogólnymi i lakonicznymi przesłankami z art. 258 k.p.k.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Gołek przeciwko Polsce (sygn. 31330/02, §54, 25 kwietnia 2006) stwierdził, że ograniczenie wolności osobistej w celu zabezpieczenia prawidłowego przebiegu procesu karnego jest dopuszczalne i zrozumiałe; jednak przesłanki te z biegiem czasu przestają

wystarczać i nie mogą być podstawą stosowania dalszego tymczasowego aresztu. Przepisy k.p.k. mówią, że oskarżony powinien móc odpowiadać z wolnej stopy, a tymczasowy areszt powinien być stosowany jedynie, gdy zastosowanie innych środków zabezpieczających nie daje gwarancji prawidłowego przebiegu procesu. Konieczność zapewnienia efektywnego uczestnictwa oskarżonego w czynności sądu stosującego tymczasowy aresztu jest więc konieczna do zabezpieczenia prawa do rzetelnego procesu i prawa do obrony.

W sprawie Ilijkov przeciwko Bułgarii (sygn. 33977/96, §80-81, 26 lipca 2001) Trybunał stwierdził, że ciężar popełnionego przestępstwa również nie jest sam w sobie wystarczającą przesłanką stosowania przedłużającego się tymczasowego aresztowania. (to jest w kontekście art. 5§3 e.k.p.c.)

Skoro art. 249 §3 kpk ma zastosowanie do każdego postępowania stosującego areszt, łącznie z kolejnym stosowaniem tego samego środka wobec tego samego oskarżonego. Użycie zwrotu 'zastosowaniem', rozumiane jako pierwsze stosowanie, zamiast zwrotu 'stosowaniem', odbiera oskarżonemu prawo do wysłuchania w przedmiocie stosowania wobec niego aresztu. Art. 249 § 3 k.p.k. używając sformułowania "zastosowanie", co w języku polskim oznacza czynność jednorazową dokonaną (po raz pierwszy), w odróżnieniu do stosowania, co oznacza czynność (niedokonaną) każdorazową; ogranicza prawo do obrony t.j. prawo do powiadomienia o terminie posiedzenia i bycia wysłuchanym, w takim zakresie jest niezgodny z art. 42 §2 Konstytucji RP, gwarantującym prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania, którego emanacją jest między innymi prawo zabrania głosu i bycia wysłuchanym przez sąd. W celu realizacji tego prawa oskarżony winien być powiadomiony o każdym posiedzeniu sądu odbytym w celu stosowania aresztu. Odstąpienie od powiadamiania i wysłuchania narusza te prawa podmiotowe i godzi w zasadę rzetelnego procesu. **Powiadomienie jedynie obrońcy o terminie posiedzenia sądu nie może być uznane za wystarczające dla realizacji tego prawa przed sądem.**

Również zdanie drugie artykułu 249 §3 k.p.k. ustanawiające zasadę dopuszczenia do udziału w przesłuchaniu obrońcy oskarżonego, w zakresie w jakim uzależnia dopuszczenie do udziału od stawienia się obrońcy ("jeżeli się stawi") narusza prawa podmiotowe oskarżonego w tym prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 §2 Konstytucji RP. Ograniczające sformułowanie „jeżeli się stawi” oznacza brak obowiązku powiadomienia, co narusza prawo do obrony oskarżonego i gwarancje wynikające z art 42 Konstytucji RP.

Wolność osobista należy do podstawowych praw gwarantowanych w Konstytucji RP. Tak samo traktuje wolność Europejska Konwencja Praw Człowieka.

Artykuł 5 EKPC wylicza przypadki, w których ograniczenie wolności jest dopuszczalne, gdyż służy uzasadnionym celom, spełnia wymogi proporcjonalności i zabezpiecza przed arbitralnością stosowania.

Zagwarantowane a art. 42 §2 Konstytucji prawo do obrony odnosi się do toczącego przed sądem procesu karnego i zawiera w sobie wiele treści i uprawnień do których należy – prawo do powiadamiania o postępowaniu i posiedzeniach sądu „do bycia wysłuchanym”. Stosowanie przez sąd w postępowaniu karnym aresztu podlega takim gwarancjom jak cały proces karny i dlatego art. 249 kpk będący podstawą stosowania aresztu może być przedmiotem kontroli Trybunału na podstawie wzorca z art. 42 §2 Konstytucji. Przepis z art. 249, w zakresie w jakim nie obliguje sądu do zawiadomienia o terminie posiedzenia i wysłuchania oskarżonego a jedynie poprzestaje na dopuszczeniu do udziału obrońcy jeśli się stawi, narusza podmiotowe prawo do obrony i prawo do sądu. Również ustalona zasada braku obowiązku poinformowania przez sąd obrońcy oskarżonego o terminie przesłuchania, oraz ustalony wyjątek „o ile nie utrudni to przeprowadzenia czynności” ogranicza prawo do korzystania z obrońcy i prawo do obrony. Fakt odstąpienia sądu od powiadamienia oskarżonego i powiadamiania tylko obrońcy np. telefonicznie o terminie posiedzenia narusza prawo do obrony i prawo do rzetelnego postępowania bo nie gwarantuje wysłuchania.

Przepis art. 249 §3 k.p.k. uzależnia poinformowanie obrońcy o terminie przesłuchania, od złożenia przez oskarżonego wniosku w tej sprawie .

Zastrzeżenie o możliwości nie powiadamienia nie ma żadnego uzasadnienia. Prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 Konstytucji odnosi się do postępowania karnego i gwarantuje osobistą obecność i udział w postępowaniu w tym w postępowaniu o tymczasowe aresztowanie bo postępowanie to toczy się przed sądem który dba o gwarancje procesowe oraz prawa oskarżonego.

Z załączonego protokołu z września 2009 r. w sprawie p-ko skarżącemu wynika, że na posiedzenie o stosowaniu tymczasowego aresztu stawili się wszyscy obrońcy ale nie zostali doprowadzeni z aresztu oskarżeni. **Sąd powiadomił obrońców, że odwołał konwój oskarżonych z aresztu z tego powodu, że jeden z oskarżonych nie mógł być doprowadzony na rozprawę.**

W tej sytuacji sąd postanowił, że rozstrzygnięcie w przedmiocie aresztu odbędzie się za 2 dni, września 2009 r . O tym terminie zostali powiadomieni obrońcy, ale nie oskarżeni. Skarżący L nie został powiadomiony o terminie posiedzenia a zawiadomienie tylko jego obrońcy, wobec gwarancji prawa do obrony, trudno uznać za wystarczające. Gdyby na rozprawie skarżący był obecny, miałby możliwość wypowiedzenia się, co niestety zostało zaniechane na skutek odwołania konwoju z aresztu, celem stawienia się oskarżonego na rozprawie. Sąd

oparł się na przepisie, który pozwala mu rozstrzygać o areszcie bez wysłuchania oskarżonego.

W tej sytuacji unormowanie art. 249 k.p.k. co do procedowania⁷ i gwarancji procesowych osób p-ko którym toczy się postępowanie o stosowaniu aresztu narusza zasadę efektywnego uczestnictwa gdzie oskarżony ma nie tylko prawo być zawiadomionym o postępowaniu, ale ma prawo brać udział. Szczególnie ma to znaczenie, gdy dotyczy to pozbawienia wolności osoby w stosunku do której istnieje domniemanie niewinności. Brak wysłuchania ma bezpośrednie przełożenie na wydanie sprawiedliwego rozstrzygnięcia. To, że sąd w oparciu o 249 k.p.k. odstąpił od wysłuchania oskarżonego może być też powodem wydania błędnego postanowienia. Zdawkowe, ogólnikowe uzasadnienie, nie odnoszące się do żadnych istotnych dla oskarżonego okoliczności, których sąd nie rozważa, prowadzi do naruszenia zasady rzetelnego procesu (podmiotowe prawo do sądu), ponieważ istotą orzekania przez sąd jest wysłuchanie i rozważenie w swoim uzasadnieniu argumentów, oraz podanie przyczyn, dla których nie wziął ich pod uwagę. W konsekwencji prowadzi to do rozstrzygnięć pozbawionych przymiotu sprawiedliwości.

Art. 42 §2 Konstytucji RP mówi: 'każdy przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania'. W tym wypadku chodzi o stadium rozstrzygnięcia stosowania aresztu. Konstytucyjne podmiotowe prawo do obrony oznacza, że oskarżony ma prawo efektywnie uczestniczyć, wypowiadać się w kwestii, której sąd będzie rozstrzygał.

Prawo podmiotowe do sądu wynikające z art. 45 Konstytucji gwarantuje oskarżonemu prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy, co oznacza, że oskarżony musi być wysłuchany, a wcześniej zawiadomiony o fakcie rozpoznawania w kwestii aresztu, tak żeby orzeczenie nie było dla niego zaskoczeniem. Jawność postępowania karnego w doktrynie dzieli się na wewnętrzną, która wypływa z konieczności zapewnienia właściwych warunków prowadzenia sporu procesowego oraz tworzenia możliwości obrony interesów podmiotu procesu; i zewnętrzną, podyktowaną powinnością zapewnienia kontroli społecznej nad prowadzonymi postępowaniami (por. T. Grzegorzczak, J. Tylman „Polskie postępowanie karne”, Warszawa 2003). Jawność łączy się z koniecznością poinformowania osoby zainteresowanej o przedmiocie posiedzenia. W tej sytuacji z treści protokołu z 15 września 2009 r. nie można uznać, że samo poinformowanie obrońcy jest wystarczające dla zapewnienia poszanowania gwarancji jawności procesu. 15 września 2009 r. sąd pominął obecność oskarżonych na sali rozpraw za konieczną i uzasadnioną na co wskazuje odwołanie konwoju ale mając na uwadze treść art. 249 §3 k.p.k. postanowił o przeprowadzeniu czynności bez ich udziału.

